שמח"ת

א. כ"ק מו"ח אדמו"ר האַט אמאל געזאָגט אין אַ שמח"ת'דיקער שיחה[1]:

„שמח"ת זיינען תרעין פתיחין. עס זיינען אָפן די שערי אורה שערי ברכה שערי הצלחה[2]. אָלע שערים זיינען אָפן. און דאָס נעמט מען מיט תורה".

דברי רבותינו נשיאינו זיינען מדוייק בתכלית הדיוק. איז פון דעם וואָס דער רבי איז מפרט ביחוד „שערי אורה שערי ברכה שערי הצלחה" — אע"פ אַז (ווי ער זאָגט גלייך ווייטער) „אָלע שערים זיינען אָפן" — איז מוכח, אַז דער עיקר אויפטו פון שמח"ת איז וואָס דאָן זיינען אָפן די דריי שערים. דאָרף מען פאַרשטיין: וואָס איז די שייכות מיוחדת פון די דריי שערים צו תורה[3]?

נאָך מער דאָרף מען פאַרשטיין: ס'איז ידוע[4] אַז די ששת ימי בראשית זיינען כנגד די שית אלפי שנין. איז פון דעם וואָס בריאת האור איז געווען ביום הראשון — פאַר דעם יום השלישי וואָס איז כנגד דעם אלף השלישי אין וועלכן ס'איז געווען מתן תורה[5] — איז מוכרח לכאורה, אַז דער ענין פון „שערי אורה" איז ניט אָפהענגיק אין תורה[6].

און אַזוי אויך בנוגע צו „שערי ברכה", איז דאָך ידוע[7] אַז איינער פון די טעמים וואָס די תורה הייבט זיך אָן מיט אַ ב"ת — „בראשית" — איז ווייל ב"ת איז לשון ברכה. איז דאָך דער ענין פון ברכה געווען גלייך בהתחלת הבריאה. איז פאַרוואָס זאָגט מען אַז „שערי ברכה" זיינען פאַרבונדן דוקא מיט תורה[8]?

די שאלה איז נאָך גרעסער: וויבאַלד אַז עולם על מילואו נברא[9], קומט אויס, אַז דער ענין הברכה (וואָס איז מרומז אין דעם ב"ת פון „בראשית"), איז שוין בעת הבריאה געווען במילואו. און אַזוי אויך בנוגע צו אור, ויתרה מזו ואדרבא — איז דאָך דער אור שנברא ביום ראשון געווען אָן הגבלות, כמרז"ל[10] אַז אדם צופה (ומביט) בו מסוף העולם ועד סופו.

ד.ה. ניט בלויז וואָס די כללות המציאות פון אורה און ברכה איז ניט תלוי דוקא אין תורה, נאָר אויך די אורה און ברכה ווי זיי זיינען בתכלית השלימות זיינען ניט תלוי אין תורה — היינט פאַרוואָס זאָגט מען אַז דאָס נעמט מען דוקא מיט תורה?

---

1) יום שמח"ת תש"ה (סה"ש ה'תש"ה ע' 59).

2) ראה ה„יהי רצון" שאומרים ליל הושענא רבה אחר כל ספר שבתהלים.

3) להעיר ממרז"ל: אורה זו תורה (מגילה טז, ב); התורה מתחלת בב"ת — ר"ת ברכה (כדלקמן בפנים); העוסק בתורה נכסיו מצליחין לו (ע"ז יט, ב), ועוד.

4) רמב"ן ובחיי לבראשית ב, ג. וראה תו"ח שמות שכ, סע"ב ואילך.

5) ראה רמב"ן ובחיי שם. תו"ח שם.

6) ולא רק שנברא האור אז, כ"א שהי' אדם צופה ומביט בו כנ"ל, כדלקמן בפנים.

7) ירושלמי חגיגה פ"ב ה"א. ועוד. וראה בארוכה לקו"ש חט"ו שיחה א' לפ' בראשית.

8) וגם בנוגע ל„הצלחה" — ידוע הביאור (המשך תער"ב ח"ב ס"ע א'קכ ואילך. א'קכג ואילך) דמש"נ (בראשית א, לא) „וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד" — זהו מה שנעשה הכל באופן היותר טוב, בדרך הצלחה. אבל ראה לקמן (הערה 34, 40) שזה קשור (לא עם הבריאה מצ"ע, כ"א) עם עבודת נש"י שלא ע"פ סדר השתלשלות, ע"ש.

9) ראה ב"ר פי"ד, ז. פי"ג, ג. ועוד.

10) חגיגה יב, א. ב"ר פי"א, ב. ושו"נ.

ב. לכאורה האָט מען געקענט מבאר זיין, אַז די שלימות פון דער בריאה ווי זי איז מצד עצמה, מצד נבראים — כולל אויך ווי זי איז געווען בתחילתה ווען עולם על מילואו נברא, איז דאָס אלץ אַ שלימות מיט אַ הגבלה, ובמילא ניט קיין אמת׳ע שלימות:

און דערפאַר זאָגט מען אַז די שערי אורה און שערי ברכה נעמט מען דוקא מיט תורה — ווייל מיט „אורה״ און „ברכה״ דאָ מיינט מען די אמת׳ע אורה און ברכה, ווי זיי זיינען בתכלית השלימות, ד.ה. ווי זיי זיינען מצד דעם אויבערשטן, דער אמת׳ער שלם: און דעריבער נעמט מען דאָס מיט תורה, ווייל כידוע[11] האָט (מתן) תורה אַראָפּ־געגומען די מחיצה צווישן עליונים און תחתונים, און דורך תורה נעמט מען אַלע ענינים ווי זיי זיינען מצד דעם עליון, מצד דעם בורא.

אָבער דער ביאור איז ניט מספיק, ווייל:

(א) לפי״ז איז עיקר חסר מן הספר: ווי׳באָלד אַז דער כללות הענין פון אורה און ברכה, און אפילו ווי זיי זיינען במי־לואם, זיינען דאָ אויך אַן תורה — האָט מען געדאַרפט מדגיש זיין אַז דורך תורה נעמט מען די אורה און ברכה ווי זיי זיינען מצד שלימות הבורא (או כיו״ב)?

(ב) דער טעם[12] וואָס מען האָט קובע געווען שמח״ת בי(יו״ט שני פון) שמע״צ און ניט בחגה״ש (זמן מתן תורתנו) איז, ווייל די שמחה פון שמח״ת איז פאַר־בונדן מיט די לוחות שניות (שניתנו ביוהכ״פ), וואָס זיי זיינען כפלים לתושי׳[13].

און היות אַז די וועריאַנט „דאָס נעמט מען מיט תורה״ קומען בהמשך צו תחילת הפיסקא „שמח״ת זיינען תרעין פתיחין״, איז מובן, אַז מיטן לשון „מיט תורה״, מיינט ער תורה ווי זי איז פאַר־בונדן מיט שמח״ת, ד.ה. מיט דער מעלה פון תורה וואָס איז צוגעקומען ביי דער נתינה פון לוחות שניות,

און וויבאַלד אַזוי — אַפילו אויב מען זאָל זאָגן אַז מיט „שערי אורה כו׳״ מיינט ער די ענינים ווי זיי זיינען מצד שלימות הבורא, איז דאָך אויף דעם מספיק ענין התורה ווי זי איז מצד לוחות ראשונות. פאַרוואָאָס פאַרבינדט מען דאָס מיט שמחת תורה דוקא?

ג. וועט מען עס פאַרשטיין בהקדים וואָס אין שמח״ת גיפינט מען דריי ענינים, וואָס זיינען ענלעך צו די דריי שערים הנ״ל (שערי אורה, שערי ברכה און שערי הצלחה):

אין דעם ענין פון יו״ט שני זיינען דאָ צוויי ענינים: (א) ווי אַ יו״ט שני איז ער אַ מסובב (און המשך) פון יו״ט ראשון[14]. (ב) אין אים קומט צו דער עילוי פון „עריבים עלי דברי סופרים״[15], אַ זאָך

11) תנחומא וארא טו. שמו״ר פי״ב, ג.

12) אוה״ת שמע״צ ע׳ א׳תשעט ואילך. ד״ה ביום השמע״צ תרס״ז (בהמשך תרס״ו) בתחילתו ובסופו. רד״ה ביום השמע״צ תש״ו. וראה לקו״ש חי״ד ע׳ 156 ואילך.

13) שמו״ר רפמ״ז.

14) ראה שהש״ר עה״פ (שהש״ש א, ו) שמוני נוטרה גו׳ — הובא ונתבאר בלקו״ת שמע״צ סד״ה להבין ענין יו״ט שני של גליות. דרמ״צ קיד, א־ב. וראה בעניננו לקו״ש חי״ט ע׳ 238 הערה 10.

15) ע״ז לה, א (ופרש״י שם). וראה שהש״ר עה״פ (שהש״ש שם, ב) כי טובים דודיך מיין (ב). נתבאר בתו״א (נב, סע״ד ואילך), לקו״ת מטות (פה, א), סוכות (פ, ב), שה״ש (ז, א). מצה זו תר״ם (ס״ע נג ואילך). ובכ״מ.

וואָס איז ניטאָ ביו״ט ראשון[16].

אזוי איז דאָס ביי יעדער יו״ט שני. בשמח״ת קומט אָבער צו אַ דריטער ענין. און ווי ערערדט כמה פעמים[17], אַז פון דעם וואָס האָט אַ באַזונדער נאָמען — שמחת תורה — איז מוכח אַז עס האָט אין זיך (נוסף אויף דעם וואָס עס איז דער יו״ט שני דשמע״צ) אויך אַן אייגענעם ענין, דעם ענין פון שמח״ת.

און כשם ווי ביי דעם ענין פון יו״ט שני, כאָטש עס איז בלויז מד״ס, איז אדרבה, מצד דעם גופא פאָראַן אין אים אַ מעלה אויף יו״ט ראשון, וכנ״ל שערבים עלי ד״ס יותר מדברי תורה — אזוי איז אויך ביים דריטן ענין, איז כאָטש דאָס איז ניט קיין חיוב כלל, אפילו ניט מד״ס, ס׳איז נאָר אַ מנהג [כלשון הזהר[18]: ״ונוהגין למעבד ישראל עמה חדוה ואתקריאת שמחת תורה״] — איז אָבער מצד דעם גופא אין אים דאָ אַ מעלה נוספת אויף די ערשטע צוויי ענינים, וכמבואר בכמה מקומות[19] אַז אַ מנהג ישראל האָט אַ מעלה וואָס איז ניטאָ אין אַן ענין דאורייתא און ניט אין ד״ס.

ד. די דריי ענינים הנ״ל געפינט מען אויך אין דעם ענין פון שמח״ת גופא:

פון דעם נאָמען ״שמחת תורה״ (תורה סתם) איז מוכח, אַז די שמחה איז פאָרבונדן מיט תורה בכלל[20], וואָס תורה בכלל איז געגעבן געווארן מיט לוחות ראשונות;

אעפ״כ, איז (כדלעיל סעיף ב) דער טעם וואָס שמחת תורה איז נקבע געווארן בשמע״צ (און ניט בחגה״ש) ווייל די שמחה פון שמח״ת איז פאָרבונדן (בעיקר) מיט לוחות שניות[21], וואָס די לוחות שניות זיינען (אין תושב״כ גופא) בדוגמת[22] דברי סופרים[23];

און דער ענין פון שמח״ת גופא — דאָס וואָס אידן מאָכן שמח״ת, איז אַ מנהג ישראל, וכלשון הזהר ״ונוהגין למעבד ישראל עמה חדוה כו׳״.

און היות אַז אַ מנהג ישראל דערלאַנגט העכער פון תורה, און אפילו פון ד״ס (כנ״ל סעיף ג), דערפאַר זאָגט דער זהר (בהמשך צו ״נוהגין כו׳

---

16) בלקו״ת שמע״צ שם (צב, סע״ג) שהמעלה דיו״ט שני היא לפי ש״עיקר הכוונה להיות הגילוי למטה״. ויש לקשר המבואר בפנים לזה — כי זה גופא שדוקא האור דיו״ט שני נמשך למטה ביותר [ועד בהענינים דגלות (ראה לקו״ת שם צב, ב. ובארוכה לקו״ש ח״ט ע׳ 235)] הוא להיותו אור נעלה יותר, מצד זה שהוא ד״ס. ע״ד המבואר בלקו״ת מטות שם.

17) ראה בארוכה לקו״ש שם ע׳ 226 ואילך. וש״נ.

18) ח״ג רנו, ב. וראה לקו״ש שם שוה״ג הא׳ להערה 12.

19) ראה (בענין ההקפות דשמח״ת) לקו״ת סוכות פ, סע״ג. סידור רסט, ב.

20) ולהעיר משיחת יום ב׳ דחגה״ש תש״ב, דמזה שיש קס״ד בתורה לקבוע שמח״ת אחר חגה״ש מוכח דשמח״ת ושבועות שייכים זל״ז, ע״ש. ולהעיר גם מזה שהתחלת פ׳ וזאת הברכה (שקורין בשמח״ת) היא בענין מ״ת (ה׳ מסיני בא גו׳) שהי׳ בחג השבועות (וראה הערה הבאה).

21) ולהעיר שבפ׳ וזאת הברכה (שקורין בשמח״ת) יש ב׳ הענינים: בתחילת הפרשה — מ״ת דחגה״ש (כבהערה הקודמת), ובסיום הפרשה ״לעיני כל ישראל״ — ״יישר כחך ששברת״ (פרש״י שם) שהביא ללוחות שניות (ראה בארוכה לקו״ש ח״ט ע׳ 242. לקו״ש חי״ד ע׳ 161־2).

22) ראה שמו״ר שבהערה 13. ובארוכה — המשך תרס״ו ע׳ פח ואילך.

23) בלקו״ת שמע״צ (צב, ב) שהמעלה דיו״ט שני על יו״ט ראשון היא דוגמת מעלת בע״ת על צדיקים. ועפ״ז תומתק יותר השייכות דלוחות שניות לענין יו״ט שני (ראה לעיל סעיף ג׳) — כי המעלה בלוחה״ש שהם כפלים לתושי׳ היא מצד ענין התשובה (כדלקמן סעיף ה׳).

ואתקריאת שמח״ת״) „ומעטרן לס״ת בכתר דילי׳״ — אז נאכדעם (און דורך דעם) וואס אידן זיינען זיך נוהג „למעבד כו׳ עמה חדוה״, מאכן זיי אַ כתר צו תורה, וואס כתר תורה איז העכער פון תורה*[23], אפילו פון תורה ווי זי איז מצד לוחות שניות (און דברי סופרים).

ה. דער ביאור בזה: דער טעם וואס די לוחות שניות זיינען העכער פון די לוחות ראשונות (כפלים לתושי׳), איז ווייל זיי זיינען געקומען דורך עבודת התשובה פון אידן[24], און דער שרש פון (נשמות) ישראל איז העכער פון תורה[25].

אבער וויבאלד אז אויך די לוחות שניות זיינען געגעבן געווארן מלמעלה (די עבודת התשובה פון אידן איז געווען אַ סיבה צו דער נתינה פון די לוחות שניות, אבער די לוחות שניות גופא זיינען געגעבן געווארן מלמעלה) — דעריבער זיינען אויך די לוחות שניות אַן ענין פון תורה (וואס נש״י זיינען העכער), נאר אין תורה גופא זיינען זיי כפלים לתושי׳, ווייל זיי זיינען געקומען בסיבת העבודה (דתשובה) פון אידן.

משא״כ דער מנהג „למעבד ישראל עמה חדוה״, וויבאלד אז דער גאנצער ענין קומט פון אידן, דערפאר טוט זיך אויף דורך דעם דער כתר תורה וואס איז העכער פון תורה (אפילו ווי זי איז כפלים לתושי׳).

ו. דאס איז אויך די שייכות צווישן שמח״ת מיט „שערי אורה שערי ברכה שערי הצלחה״, ווייל די דריי ענינים הנ״ל אין שמח״ת (תורה בכלל; מעלת לוחות שניות: דער מנהג „למעבד ישראל עמה חדוה״) זיינען בדוגמת „אורה״, „ברכה״ און „הצלחה״:

דער חילוק צווישן „אורה״ און „ברכה״ בפשטות איז: בשעת מען בענטשט איינעם, איז מען אויסן דעם מתברך, אז ער זאל באקומען דעם תוכן הברכה און האבן דערפון אַ תועלת. משא״כ אור איז פאַרבונדן (ניט מיט דער תועלת המקבל, נאר) מיטן („טבע״ ה)מאור. וואס דערפאר איז מגדרי האור[26] אז ער וועלט נמשך בדרך ממילא, און נאך מער — שמשא אכולא עלמא נייחא[27] ביז אז ער איז מאיר אויך במקום האשפה, כאטש אין דערויף איז ניטאַ קיין תועלת.

און דאס איז די שייכות צווישן לוחות ראשונות ולוחות שניות מיט שערי אורה און שערי ברכה[28]:

---

*23) ראה אוה״ת שמע״צ ע׳ א׳תשצב.

24) אוה״ת שבהערה 12. וראה לקו״ש חי״ד שם.

25) ראה ב״ר פ״א, ד. תדבא״ר פי״ד. וראה לקו״ש ח״ט שם.

26) ראה בכ״ז ס׳ הערכים־חב״ד ערך אור ע׳ תנב ואילך, ע׳ תסג ואילך, ושו״נ.

ועד״ז הוא גם באור למעלה (עם היות שגילוי האור הוא ברצון ובכוונה) — ראה המשך תער״ב ח״ב ס״ע א׳כה ואילך. המשך ר״ה תש״ה פ״ד־ה. וראה הערה 28.

27) סנהדרין לט, א. וראה סה״מ קונטרסים ח״ב תד, ב.

28) בכללות, ענין ההמשכה מלמעלה הי׳ בהכ״ו דורות (לפני מ״ת) שהיו נזונין בחסדו של הקב״ה (פסחים קיח, א). וכמבואר בכ״מ (תו״א ר״פ בשלח. אוה״ת אמור ע׳ תתנח. ובכ״מ) שאז הי׳ ההמשכה „שלא ע״פ חשבון כו׳״. ובדוגמת איש החסד בטבעו שמשפיע לכולם, גם למי שאינו ראוי, מבלי לעיין „למה ישפיע החסד ולאיזה תועלת היא״ [ויש לומר, שהוא ע״ד מה שהאור מאיר גם במקום האשפה*]. משא״כ הענין דמ״ת הוא ההמשכה בבחי׳ חשבון

*) ע״פ מ״ש בפנים ההערה יומתק גם מ״ש בירושלמי (שבהערה 7) וזהר (ר״פ ויגש. הובא ונת׳ בלקו״ת ראה יט, ב. אוה״ת אמור שם. ובכ״מ) שהטעם שלא נברא העולם באל״ף כי אל״ף לשון ארור — וידועה הקושיא: הרי כו״כ תיבות

ביי דער נתינה פון לוחות ראשונות איז געווען די הדגשה (בעיקר) — די נתינה מלמעלה (ניט אזוי די הדגשה אז אידן זאלן (פריער) ווערן א שומע ומבין ומקבל ומתאחד ביחוד נפלא (ווי בהבנת ותפיסת השכל[29]) מיט דער תורה), וואס דעריבער איז בפועל האבן עס אידן (מצד זייער מצב כו') בשעת מ"ת בחה"ש — ניט תופס וקולט געווען; און מצד דעם זיינען די לוחות הראשונות פארבונדן מיט „שערי אורה", ווייל די הדגשה אין אור איז (כנ"ל) דאס וואס דער מאור איז מאיר.

אנדערש זיינען די לוחות שניות, וואס זייער נתינה איז געקומען דורך דער עבודה פון אידן — האט די תשובה פון אידן ארויסגערופן כביכול למעלה אז מען זאל זיי געבן די לוחות — ד.ה. די הדגשה אין זיי איז אז אידן זאלן מקבל וקולט זיין די תורה. און מטעם זה זיינען די לוחות שניות פארבונדן מיט „שערי ברכה", וואו די הדגשה איז אויפן מתברך, אז ער זאל באקומען די ברכה.

דוקא [בדוגמת „ברכה"*], שענינה ההמשכה והתועלת של המתברך].

אבל בפרטיות, גם במ"ת גופא — זהו מהחילוקים בין לוחה"ר ולוחה"ש. כנפנים.

29) ראה תניא פ"ה.

המתחילות באל"ף ומורות על ענינים טובים, וכמו תיבת אורה — כי יש לומר, דזה גופא שהאל"ף ר"ת ארור הוא מצד זה שהוא ר"ת אורה (שמאיר גם באשפה). ולהעיר מהמבואר בלקו"ת שם (וראה אוה"ת שם. ובכ"מ) שהשייכות דאל"ף לארור היא מצד זה שאל"ף הוא אותיות פלא, בחי' כתר. ובאוה"ת בראשית (מד, ב) — בחי' אור (שלמעלה מכלים).

*) ראה לקו"ת שם (וראה אוה"ת אמור שם ע' תתן), שבמ"ת נתחדש שגם המשכת האל"ף תהי' באופן דברכה.

און וויבאלד אז „סוף מעשה במחשבה תחלה"[30], אז די כוונה פנימית אין המשכת האור איז, אז ער זאל נתקבל ונתפס ונתאחד ווערן (ובפנימיות) אין כלים[31] — דערפאר זיינען די לוחות שניות העכער פון די לוחות ראשונות, כפלים לתושי'.

ז. דער פנימיות הפירוש[32] אין „סוף מעשה במחשבה תחלה" איז (ניט אז דאס וואס מען האט געוואלט בתחלת המחשבה קומט ארויס אין דעם גמר העשי', נאר) אז דער סוף וואס קומט ארויס פון דער עשי', לאחרי העשי', דערלאנגט אין „תחלה" וואס איז קודם המחשבה, אויך פאר דעם אנהייב פון דער מחשבה.

און ווי מען זאגט די דוגמא[33] אויף דעם פון אן אומן וואס נעמט זיך טאן א מלאכה, און די מלאכה איז ארויס־געקומען „בתכלית הטוב ביותר .. בדרך הצלחה" — איז ניט דער פשט אז דער אומן האט זיך לכתחילה געריכט אז די מלאכה וועט ארויסקומען „בדרך הצלחה" — ווייל דאס קען מען ניט וויסן, ער קען זיך נאר אנגעמען צו טאן די מלאכה „כפי אופן טוב האומנות שלו". און דערפאר איז דאס וואס די מלאכה איז ארויסגעקומען (נאך מער ווי ער האט זיך געריכט בתחילת המחשבה) „בדרך הצלחה" — דערלאנגט אין בחינת „תחילה" שלפני תחילת המחשבה.

30) פיוט לכה דודי.

31) ראה בארוכה המשך תער"ב ח"ב ע' א'קכ. ועוד.

32) ראה תו"ח ר"פ ויגש. המשך תרס"ו ע' יט ואילך. המשך תער"ב שם ע' א'קיז ואילך.

33) המשך תער"ב שם ע' א'קכג.

ח. עד״ז איז אויך דער ענין פון כביכול „הצלחה״ למעלה (היות אז אלע ענינים וואס זיינען דא למטה וועלן נשתלשל מלמעלה): די „דירה לו ית׳״ וואס איידן טוען אויף דורך זייער עבודה איז „בתכלית הטוב ביותר .. בדרך הצלחה״ — נאך בעסער כביכול ווי ס׳איז דער רצון בתחילת המחשבה[34], כנ״ל — הגם אז ס׳איז פשוט אז דאס גופא (אז די דירה זאל זיין „בתכלית הטוב ביותר כו׳״) איז די כוונת הבריאה מתחילה[35], דאס איז אבער די בחי׳ „תחילה״ וועלכע איז העכער פון „מחשבה״.

דער ביאור אין דעם (בקצרה עכ״פ): דער תכלית הכוונה איז, אז איידן זאלן מאכן די דירה בתחתונים דורך זייער אייגענער עבודה, עבודה בכח עצמם[36]. און ווייאלד אז דער רצון אויף עו״למות[37] (כולל אויך „תחלת המחשבה״) האט א שייכות צו דער בריאה און פועל׳ט אין איר, דעריבער, איז אט די כוונה[37] (פון „נתאווה הקב״ה להיות לו ית׳ דירה בתחתונים״, דורך דער עבודה פון איידן אינגאנצן בכח עצמם) ניט אראפגעטראגן געווארן אין „תחילת המחשבה״ פון דער בריאה, נאר זי איז פארבליבן בהעלם אין בחי׳ „תחילה״ וואס איז העכער פון „תחילת המח־שבה״[38] — אזוי, אז די כוונה פועל׳ט ניט למטה און די דירה לו ית׳ ווערט אויפ־געטאן אינגאנצן דורך דער עבודה פון איידן בכח עצמם[39].

און דערמיט איז מובן אז דאס וואס איידן פירן אויס די (תכלית ה)כוונה פון „נתאווה הקב״ה להיות לו ית׳ דירה בתחתונים״ איז עס אין אן אופן פון „הצלחה״, היות אז אט די כוונה איז העכער פון צו נמשך ווערן אין רצון הגלוי אויף עולמות און אפילו ניט אין תחילת המחשבה.

ט. אע״פ אז די „דירה״, וואס איידן שאפן בכח עצמם, ווערט אויפגעטאן דורך דער עבודה פון כל התומ״צ בכל פרטיהם, שטייט עס בגלוי[40] ווען ער איז זיי מקיים ניט מצד איזה טעם וכו׳, נאר מצד דעם וואס „וצוונו״ (ניט מצד דער סגולה וואס איז דא בקיום ציווי המצווה), ובלשון הידוע אפילו נצטווינו לחטוב עצים[41], און אויך אין דעם ענין פון מנהגי ישראל, היות אז אויף זיי איז ניטא קיין ציווי מלמעלה און במילא קומען זיי אינגאנצן בכוחם פון איידן אליין[42].

---

34) ראה המשך תער״ב שם (ע׳ א׳קכד) דזהו״ע „וירא אלקים גו׳ והנה טוב מאד״ — „והוא מה שנתקבלה העבודה והביטול בנבראים (והיינו בנש״י) בטוב ביתרון גדול גם על תחלת המח׳ כו׳״.

35) ראה המשך תער״ב שם (ס״ע א׳קכג): למעלה אינו שייך לומר שלא יהי׳ ח״ו הדבר כו׳. אך זה שייך לענין ידיעה ובחירה כו׳.

36) ראה בארוכה לקו״ש חי״ב ע׳ 73 ואילך. ועוד.

37) ראה בארוכה (החילוק דרצון לעולמות ורצון לתומ״צ) ד״ה והוא כחתן תרנ״ז פ״ה. אלה תולדות נח תרס״ו.

38) כידוע דזה ש„נתאווה הקב״ה כו׳״ הוא בעצמותו ית׳.

39) ראה עד״ז לקו״ש ח״ה ע׳ 66 ובהערות שם (לענין ידיעה ובחירה), וש״נ. וראה לעיל הערה 35.

40) להעיר ג״כ מהמשך תער״ב שם (ע׳ א׳קכד) דעבודת נש״י „בטוב ביתרון גדול כו׳״ הוא „מה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע .. הביטול עצמי שיש בנשמות מצד שמושרשים בעצמות א״ס .. וכמו״כ בהבירור הנעשה ע״י התשו׳ שהוא הבירור שלא בהדרגה כו׳ ובד״כ בהעבודה בזה״ג כו׳ שמפקיר ומשליך חייו מגגד כו׳״, ע״ש.

41) לקו״ת שלח מ, א.

42) ואולי י״ל שזהו הטעם פנימי בזה שכ״ק מו״ח אדמו״ר גילה כו״כ מנהגים שבטח היתה כוונתו שיתפרסמו ע״מ לקיימם בפועל (ראה בשיחה שנדפסה בספר המנהגים־חב״ד בתחילתו) — ומ״מ פירסמם רק דרך סיפור כו׳.

ד.ה.: דער רצון העליון אז אידן זאלן מקיים זיין די מנהגי ישראל איז פארבליבן נאך מער בהעלם ווי ס׳איז דער רצון אויף תומ״צ בכלל — ביז אז אויף זיי איז אפילו קיין ציווי ניטא[43].

און דאס איז דער ביאור (בדרך אפשר) וואס דורכן מנהג „למעבד עמה חדוה״ איז מען (דערנאך) „מעטרן לס״ת בכתר דילי״, וואס דער כתר תורה איז העכער פון תורה, אפילו ווי זי איז מצד לוחות שניות:

די לוחות שניות, אע״פ אז אין זיי איז עיקר ההדגשה אויף קבלת (הלוחות ו)התורה מצד די אידן (כנ״ל ס״ו), פונדעסטוועגן, ווייאלד אז זיי זיינען געגעבן געווארן מלמעלה [ובדוגמת הברכה, וואס הגם מ׳איז דערמיט אויסן די תועלת פון דעם מתברך, קומט זי אבער דאך פון דעם מברך] — זיינען זיי נאך אלץ ניט אין דער בחי׳ פון „סוף מעשה״, ובמילא ווערט דורך זיי נשלם בלויז די כוונה ווי זי איז נמשך געווארן בתחילת המחשבה;

דורך דעם אבער וואס אידן זיינען זיך נוהג „למעבד כו׳ עמה חדוה״ — צו פרייען זיך מיט דער תורה שוין נאך דער נתינת התורה מלמעלה — איז עס בדוגמא צום ענין ההצלחה[44] וואס איז דא דוקא אין „סוף מעשה״ (שלאחרי העשי׳), וואס דאס דערלאנגט אין דער כוונה פון „תחילה״, וואס איז העכער פון תחלת המחשבה.

43) להעיר ממשנ״ת (לקו״ש נשא תש״נ ס״ד) הטעם שיש קס״ד דתשובה אינה מצוה, כי היא מעצם הנפש שאין שייך בו סיבה מן החוץ (ציווי), ע״ש.

44) ועפ״ז י״ל: **שערי אורה — אור, ברכה — כלים, הצלחה** • — כתר שלמעלה משניהם.

•) ראה אוה״ת בראשית רעח, א־ב.

י. עפ״י כל הנ״ל ווערט אבער די שאלה הנ״ל (ס״א) נאך גרעסער: ווייאלד אז דער אויפטו פון שמח״ת איז דער ענין פון הצלחה, און דער ענין פון „אורה״ און „ברכה״ זיינען דא אויך ביי לוחה״ר (שבועות) און ביי לוחה״ש (יוהכ״פ) — איז פארוואס ווערט געזאגט אין דער שיחה, אז אויך „שערי אורה״ און „שערי ברכה״ זיינען פארבונדן מיט שמח״ת (דוקא)?

וועט מען עס פארשטיין בהקדים וואס מען גיפינט, אז דורך (דער עבודה ולימוד כדבעי — יגעת — פון) אידן ווערט נתוסף אין תורה, ביז אז מ׳דארף מחדש זיין בתורה, לאפשא לה[45]. ועד״ז בא מנהגי ישראל, וואס מנהג ישראל תורה הוא[46], קומט דאך אויס, אז דורך דעם וואס אידן פירן איין א מנהג, קומט צו בתורה.

ולכאורה: הן אמת, אז מצד דעם וואס דער שרש פון נש״י איז העכער פון תורה, קען מען פארשטיין ווי אזוי אידן קענען אויפטאן א נייעם ענין אין תורה[47]; ס׳איז אבער נאך אלץ ניט מובן: ווי אזוי ווערט אט דער ענין (ובפרט — וואס אידן זיינען מחדש דורך זייער מנהג) א חלק פון תורה?

[ד.ה. ניט נאר איז מען מחוייב צו טאן די „גזירות והתקנות והמנהגות״[48] וואס

45) זח״א יב, ב. וראה אגה״ק סכ״ו (קמה, א). הל׳ ת״ת לאדה״ז פ״ב ס״ב. תו״א מקץ לח, ג. — אע״פ ש**אפשא לה״** כולל ג״כ חידושים הנלמדים ע״י מדות שהתורה נדרשת בהן (שניתנו למשה מסיני) מחורה שבכתב או שישנם בהעלם, בבחי׳ כלל ולמדם מן הכלל וכיו״ב. וראה שער מאמרי רז״ל (למד״ר פ׳ חוקת). שער רוה״ק (בהוצאת ת״א תשכ״ג — קח, ב). שער הגלגולים הקדמה יז. ובארוכה לעיל ע׳ 252 ואילך. וראה סה״ש תשנ״ב ח״ב ע׳ 507 ואילך.

46) נסמן בלקו״ש ח״ד ע׳ 1080. ועוד.

47) ראה המשך תער״ב ח״ג ע׳ אתתח.

48) ראה רמב״ם הל׳ ממרים פ״א ה״ב.

די חכמים האָבן מחדש געווען, נאָר זיי ווערן א חלק פון תורה[49], און ווי עס שטייט דער לשון, כנ״ל, בנוגע צו מנהגי ישראל (אפילו בנוגע צו מנהגים וואָס זיינען ניט פאַרבונדן מיט ״ב״ד הגדול״[50]) אז ״מנהג ישראל תורה הוא״].

איז דער ביאור אין דעם:

אין תורה זיינען פאַראן צוויי בחינות[51]: (א) ווי תורה איז חכמתו ורצונו ית׳, וואָס מצד דער בחינה (פון חכמה ורצון) איז תורה אויסגעשטעלט, אזוי, אז עס זיינען פאַראן ענינים וואָס זיי ווערן נתחדש דורך אידן; (ב) דאָס וואָס ״אורייתא וקוב״ה כולא חד״[52], ווי תורה איז מושרש אין עצמותו ית׳, וואָס מצד דער בחינה קען אָט דער ענין חדש ווערן א חלק פון תורה, כדלהלן.

וויבאַלד אז די כוונה העליונה איז, אז אידן זאָלן מחדש זיין אין תורה בכח עצמם (וואָס דורכדעם ווערט ארויס־געבראַכט זייער שורש אין עצמותו ית׳), דעריבער, נאָך דעם ווי אידן (דורך זייער מחדש זיין אַן ענין) פועל׳ן המשכת העצמות — טוען זיי אויף די המשכה אויך אין תורה [ע״ד ווי עס שטייט אין ספר הבהיר[53] אז דוד הי׳ מחבר תורה בקוב״ה], און דעריבער ווערט דער חידוש [סיי די ״חידושים״ וואָס אידן לערנען אפ פון תורה ע״י ״יגעת״[54], און אויך ״הגזירות והתקנות והמנהגות״ וואָס אידן מקבל זיינען] — א חלק פון תורה.

און עפ״ז ווערט אויך פאַרשטאַנדיק וואָס ס׳רעדט זיך אין דער שיחה הנ״ל, אז (ניט נאָר ״שערי הצלחה״, נאָר) אויך ״שערי אורה״ און ״שערי ברכה״ האָבן א שייכות צו שמחת־תורה וואָס ווערט אויפגעטאָן דורך אידן — הגם אז ״אורה״ און ״ברכה״ זיינען פאַראַן אויך אין תורה ווי זי איז מצד עצמה:

אמיתית הענין פון ״אורה״ איז, אז ס׳איז מאיר בגילוי אלץ וואָס ס׳איז דאָ אין ״מאור״, אויך דאָס וואָס איז מצ״ע למעלה מגדר גילוי[55] (און עד״ז איז אויך בנוגע צו ״ברכה״):

און וויבאַלד אז אמתית ענין התורה איז דאָס וואָס ״אורייתא וקוב״ה כולא חד״ — קומט אויס, אז דוקא בשמח״ת, ווען אידן זיינען ״מעטרן לס״ת בכתר דילי״ און זיינען ממשיך און מגלה דעם שרש התורה, ווי תורה איז מושרש אין עצמותו ית׳ — דוקא דעמאָלט קומט לידי גילוי, צוזאַמען מיט די ״שערי הצלחה״, אויך די ״שערי אורה״ און ״שערי ברכה״ בתכלית השלימות.

(משיחת יום שמח״ת תש״ל)

---

49) ראה מגילה יט, ב: שהראהו הקב״ה למשה .. מה שהסופרים עתידין לחדש ומאי ניהו מקרא מגילה.

50) ראה ירושלמי פסחים פ״ד ה״א.

51) ראה סד״ה יחיינו תרנ״ט. המשך תרס״ו ע׳ שפה ואילך. ובכ״מ.

52) מובא בתניא רפכ״ג בשם הזהר. וראה סה״מ ה״ש״ת ע׳ 66 בהערה.

53) ראה זח״ג רכב, ב. לקו״ת שלח נא, א.

54) ראה המשך תרס״ו (ע׳ שפג. שצג. ועוד) ש,הגם דלכאורה כל הענינים דתושבע״פ (שחידשו חז״ל) הכל מתושב״כ״, הנה באמת ״כל עניני תושבע״פ הן בבחי׳ חידוש בכח עצמם ויגיעתם דוקא״, וע״י היגיעה שלהם המשיכו ״לא מבחי׳ תוה״ק לבד כ״א מבחי׳ העלם העצמית דא״ס״.

ועפ״ז צ״ל דזה שכל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש ניתן למשה מסיני — הוא לפי שבמ״ת ״ניתנה״ התורה כמו שהיא מושרשת ב,העלם העצמית דא״ס״ (שלמעלה מבחי׳ התורה כמו שבאה בבחי׳ המשכה וגילוי).

55) ע״ד הידוע שבאור נמשך גם הענין ד,מציאותו מעצמותו״ (שאינו שייך לגילוי) — ראה בכ״ז ס׳ הערכים־חב״ד ערך אוא״ס (א) ס״ט (ע׳ קז ואילך), וש״נ.

לקוטי שיחות

ביאורים באגרת התשובה